

І. А. Нечаєва,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту, Національний університет "Запорізька політехніка"
ORCID ID: 0000-0003-3429-7255

В. О. Лавріненко,

магістрант кафедри менеджменту, Національний університет "Запорізька політехніка"
ORCID ID: 0000-0002-6530-9362

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.24.152

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИВАННЯ В ЕКОНОМІКУ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ЙОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

I. Nechayeva,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management, Zaporizhzhia Polytechnic National University

V. Lavrinenko,

master's student of the Department of Management, Zaporizhzhia Polytechnic National University

THE CURRENT STATE OF INVESTMENT IN THE ECONOMY OF THE ZAPORIZHZHIA REGION
IN THE CONTEXT OF STRENGTHENING ITS SOCIO-ECONOMIC SECURITY

Соціально-економічна безпека регіону — це поєднання економічних і соціальних умов, що забезпечує виконання соціальних гарантій й зобов'язань держави та комфортність проживання в регіоні на підставі всілякого підтримування регіональною владою в межах наявної компетенції активної економічної діяльності суб'єктів господарювання регіону у виробництві ними економічних благ, яка не наносить шкоди довкіллю регіону.

Оптимальний рівень соціально-економічної безпеки регіону забезпечується, у тому числі достатніми інвестиціями. Більшість регіонів України мають низьку інвестиційну привабливість та низьку проблем із цим пов'язаних. Для їх вирішення та активізації інвестиційної діяльності важливим є аналіз та контроль поточного стану інвестицій.

Метою статті є аналіз сучасного стану інвестування як засобу забезпечення соціально-економічної безпеки Запорізького регіону.

Досліджено інструменти залучення інвестицій в регіон, які включають: створення Інвестиційного веб-порталу, розробку Інвестиційного паспорта регіону та інвестиційних паспортів об'єднаних територіальних громад, використання елементів державно-приватного партнерства.

Проаналізовано обсяги надходжень внутрішніх та іноземних інвестицій в економіку Запорізької області.

З'ясовано, що в рейтингу інвестиційної ефективності областей України Запорізька область займає 13 місце із 22 регіонів країни (середній рівень). За результатами розрахунку одного із показників рівня економічної безпеки (відношення приросту прямих іноземних інвестицій до валового регіонального продукту) встановлено, що за період 2015—2018 рр. значення цього показника були критичними.

Середній рівень інвестиційної привабливості та невисока динаміка обсягів інвестування вимагають удосконалення інвестиційної діяльності в регіоні, зокрема, в напрямі пошуку нових інструментів залучення інвестицій, одним з яких є державно-приватне партнерство.

Запропоновано застосування механізму державно-приватного партнерства при реалізації інвестиційних проєктів у регіоні.

Socio-economic security of the region is a combination of economic and social conditions that ensures the implementation of social guarantees and obligations of the state and the comfort of living in the region on the basis of full support of regional authorities within the existing competence of active economic activity of economic entities in the region benefits that do not harm the environment of the region.

The optimal level of socio-economic security of the region is ensured, including by sufficient investments. Most regions of Ukraine have low investment attractiveness and a number of related problems. To solve them and intensify investment activities, it is important to analyze and control the current state of investment.

The purpose of the article is to analyze the current state of investment as a means of ensuring socio-economic security of the Zaporizhzhia region.

The information base of the research consists of secrecy regulations of Ukraine and documents of regional authorities, data of the State Statistics Service of Ukraine and the Main Department of Statistics in Zaporizhzhia region, research of domestic scientists.

The tools of investment attraction in the region are studied, which include: creation of the Investment web portal, development of the Investment passport of the region and investment passports of the united territorial communities, use of elements of public-private partnership.

The volumes of inflows of domestic and foreign investments into the economy of Zaporizhzhia region are analyzed.

It was found that in the rating of investment efficiency of the regions of Ukraine Zaporizhzhia region ranks 13th out of 22 regions of the country (average level). According to the results of calculation of one of the indicators of the level of economic security (the ratio of growth of foreign direct investment to gross regional product) it was found that for the period 2015–2018 the values of this indicator were critical.

The average level of investment attractiveness and low dynamics of investment volume require improvement of investment activity in the region, in particular, in the direction of finding new tools to attract investment.

The application of the mechanism of public-private partnership in the implementation of investment projects in the region is proposed.

Ключові слова: інвестування, прямі іноземні інвестиції, соціально-економічна безпека, валовий регіональний продукт.

Key words: investment, foreign direct investment, socio-economic security, gross regional product.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах глобалізації все більшого значення набувають проблеми розвитку регіонів. Світова практика свідчить, що стійкість та життєздатність держави у значній мірі залежить від рівня соціально-економічної безпеки її адміністративно-територіальних одиниць, що забезпечується достатнім обсягом інвестування їх розвитку. Створення сприятливого інвестиційного клімату в регіоні, активізація інвестиційної діяльності прискорює регіональний розвиток, забезпечує якісне економічне зростання. Для кожного регіону України характерні свої особливості та тенденції соціально-економічного розвитку та рівень забезпечення його соціально-економічної безпеки. У зв'язку з цим важливого значення набуває моніторинг сучасного стану інвестування з метою виявлення основних проблем, пов'язаних з надходженням інвестицій, та пошуку напрямів їх вирішення в контексті зміцнення соціально-економічної безпеки регіону.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ОГЛЯД

В економічній науці дослідженням сучасних тенденцій та проблем забезпечення соціально-економічної безпеки регіонів присвячені наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників. Так, питання трактування сутності соціально-економічної безпеки регіону, оцінки її рівня та факторів впливу розглядаються в роботах таких вчених: Є. Бойко та Л. Гришина [4], О. Любченко [3]. Дослідженням інвестування економіки регіонів та його впливом на соціально-економічну безпеку займаються М. Мороз [7], А. Нечипоренко [17], Д. Серебрянська [14], І. Ковальова, В. Чернишев та Д. Окара [11].

ЦІЛІ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є аналіз сучасного стану інвестування як засобу забезпечення соціально-економічної безпеки Запорізького регіону. Об'єкт дослідження — процес управління регіональною інвестиційною діяльністю в умовах забезпечення соціально-економічної безпеки.

Предмет дослідження — теоретичні та прикладні аспекти, методи й механізми інвестування розвитку регіону як засобу забезпечення його соціально-економічної безпеки.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України та документи регіональних органів влади, дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики у Запорізькій області, дослідження вітчизняних науковців.

Досліджування проводилось із застосуванням структурно-логічного аналізу (при систематизації методичних підходів до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону), статистичного аналізу (при оцінюванні стану інвестиційного забезпечення розвитку Запорізького регіону та рівня його соціально-економічної безпеки) та логічного методу (при формуванні висновків щодо зміцнення соціально-економічної безпеки та удосконалення інвестиційної діяльності).

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціально-економічна безпека регіону — це поєднання економічних і соціальних умов, що забезпечує виконання соціальних гарантій й зобов'язань держави та комфортність проживання в регіоні на підставі всілякого підтримування регіональною владою в межах наявної компетенції активної економічної діяльності суб'єктів господарювання регіону у виробництві ними економічних благ, яка не наносить шкоди довкіллю регіону [1, с. 21].

Рівень забезпечення соціально-економічної безпеки країни є індикатором рівня її соціально-економічного розвитку: показники соціально-економічної безпеки задають орієнтири для економічного та соціального розвитку держави та її регіонів. Соціально-економічна безпека відбиває рівень захищеності суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним його громадянином [2].

У формуванні соціально-економічної безпеки регіону беруть участь різноманітні фактори, зокрема: географічне положення регіону, природно-ресурсний потенціал, інвестиційна привабливість регіону, демографічний потенціал, стан навколишнього середовища, рекреаційний потенціал, галузі господарської спеціалізації; транзитність території; соціально-економічні зв'язки між регіонами. Будь-який своєчасно неврегульований фактор, який створює негативний вплив на соціально-економічні процеси, може створити загрозу соціально-економічній безпеці регіону. Серед основних загроз науковці, зокрема, виділяють руйнування інвестиційно-інноваційного комплексу [3, с. 237], зниження інвестиційної активності та погіршення інвестиційного клімату [4].

Одним із засобів забезпечення соціально-економічної безпеки регіону є інвестиційна діяльність, тобто сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [5]. Здійснення інвестицій, як процесу "вкладення капіталу, якому властиве наявність ризику, і завжди переслідує мету отримання прибутку чи іншого позитивного ефекту" [6, с. 223] є джерелом розвитку як держави, так і окремих регіонів.

Роль інвестування полягає в тому, що воно, перш за все, забезпечує зростання економіки регіону. Експерти Світового банку зазначають, що при підвищенні приватних інвестицій в країнах, що розвиваються, на 1% до ВВП, за інших рівних умов, середньорічний темп зростання економіки збільшується на 0,71% [7, с. 23]. Реалізація довгострокових інвестиційних проектів визначає місце регіону в економіці країни, забезпечує прогресивні зміни в структурі економіки, її технічне переозброєння, впровадження інновацій, створення нових робочих місць, підвищення якості і рівня життя населення та, як наслідок, підвищення рівня соціально-економічної безпеки.

Значення інвестування для забезпечення соціально-економічної безпеки регіону обумовлене соціально-економічним ефектом від вкладених інвестицій для різних об'єктів безпеки: для підприємницьких структур — це можливість отримувати стабільний прибуток; для населення — можливість отримати роботу, поліпшити умови проживання, в цілому підвищити рівень життя. Загалом інвестування розвитку регіону — це невід'ємна складова, що відіграє важливу роль в процесі забезпечення його соціально-економічної безпеки.

Запорізька область є одним із найбільш технологічно розвинених регіонів України із значним науково-технічним та виробничим потенціалом. У загальнодержавному поділі праці промисловість регіону виділяється такою спеціалізацією: електроенергетика, чорна та кольорова металургія, машинобудування, харчова промисловість. Цілі розвитку Запорізького регіону визначені Стратегією регіонального розвитку області на період до 2027 року, затвердженою рішенням обласної ради від 12.12.2019 р. № 134. Цим документом передбачено досягнення чотирьох стратегічних цілей:

- 1) розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення;
- 2) конкурентоспроможна економіка регіону (яка розвивається на засадах смарт-спеціалізації) у національному та глобальному просторі;
- 3) гармонійний просторовий розвиток;
- 4) екологічна безпека та збереження природних ресурсів [8].

Успішний розвиток області та досягнення зазначених цілей забезпечується достатнім обсягом валового регіонального продукту (ВРП), створення якого зумовлене природними та трудовими ресурсами, вдалим географічним розташуванням регіону, надходженням внутрішніх та іноземних інвестицій. У 2018 р. в області було створено валового регіонального продукту на суму 147076 млн грн, що складає 4,1% від ВВП України. У порівнянні із 2015 роком, ВРП області збільшився на 65,1%. У розрахунку на 1 особу населення області у 2018 р. створено 85784 грн ВРП, тоді як аналогічний показник по Україні складає 84235 грн, що менше на 1,8%. За цим показником область займає п'яте місце серед регіонів країни після Полтавської, Дніпропетровської, Київської та Харківської областей [9].

Розвиток Запорізької області забезпечується як внутрішніми, так і зовнішніми інвестиціями. Динаміка капітальних інвестицій у матеріальні та нематеріальні активи регіону наведена на рисунку 1.

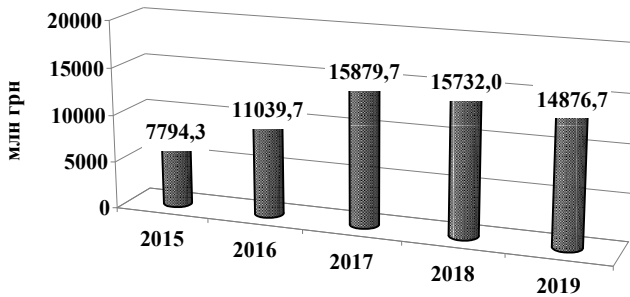

Рис. 1. Капітальні інвестиції в активи Запорізької області у 2015—2019 рр., млн грн

Джерело: [9].

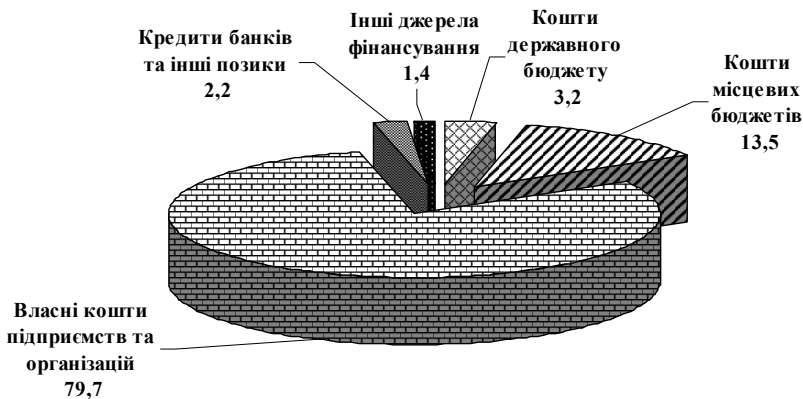

Рис. 2. Структура капітальних інвестицій в економіку Запорізької обл. у 2019 р. за джерелами фінансування, %

Джерело: [9].

Аналіз показує, що, починаючи з 2018 р., відбувається зменшення обсягу внутрішніх капіталовкладень. У 2019 р. їх сума дорівнювала 14876,7 млн грн, що на 6,3% менше рівня 2017 р.

Найбільшу частку в структурі всіх джерел фінансування у 2019 р. становили власні кошти підприємств та організацій (79,7%). У регіоні діють понад 1827 потужних промислових підприємств, більшість з яких здійснюють інвестиції, спрямовані на охорону довкілля. Частка державних інвестицій в області становила лише 16,7%, з яких 3,2% — кошти державного бюджету, а 13,5% — кошти місцевих бюджетів (рис. 2).

Серед крупних компаній, якими в області здійснюються значна кількість масштабних інвестиційних проєктів, слід назвати аграрний холдинг ТОВ СП "Нібулон", який реалізує масштабні інвестиційні проєкти з будів-

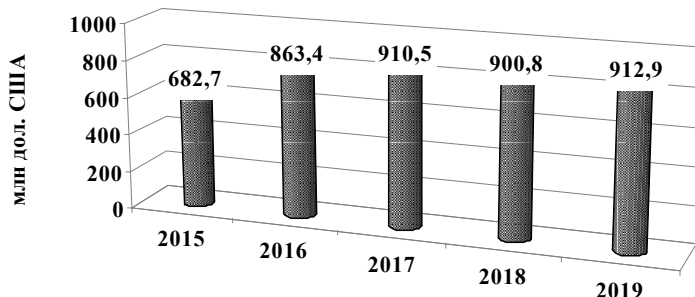

Рис. 3. Динаміка обсягу ПІІ в Запорізьку область (накопичувальним підсумком на кінець року) за 2015—2019 рр., млн дол. США

Джерело: [9].

ництва перевантажувальних терміналів на р.Дніпро та реконструкції хлібних баз. Будівництво сонячних електростанцій в регіоні здійснює ТОВ "Токмак Солар Енерджи", інвестором будівництва парку вітрових електростанцій (ВЕС) є ТОВ "Вінд Пауер" ДТЕК.

Запорізький регіон для свого розвитку активно залучає прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Динаміка їх надходження наведена на рисунку 3.

Аналіз свідчить про позитивну тенденцію надходження акціонерного капіталу нерезидентів в економіку Запорізької області. Станом на 31.12.2019 р. обсяг прямих іноземних інвестицій в області склав 912,9 млн дол. США. За цим показником область посідає восьме місце по Україні, поступаючись лише таким потужним област-

ям, як Київська, Дніпропетровська, Донецька, Львівська, Полтавська та Одеська. За 5 років обсяг ПІІ в регіоні збільшився на 33,7%. Для порівняння: в середньому по Україні темп приросту прямих іноземних інвестицій за 2015—2019 рр. склав 11,5% [10].

Обсяг прямих іноземних інвестицій в області у розрахунку на 1 особу населення становив у 2019 р. 541,0 дол США. Цей показник є низьким, порівняно з іншими країнами. Наприклад, у Польщі він становить 4930 дол., у Білорусі — 1960 дол., Грузії — 4430 дол. США [10]. Інвестиції в Запорізьку область надходять з 51 країни світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше половини від загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр (406,2 млн дол. США), Нідерланди (68,7 млн дол. США), Естонія (30,3 млн дол США), Швеція, Республіка Корея, Словаччина, Швейцарія, Бермудські Острови, Панама, Беліз [9].

Найбільше іноземних інвестицій надходить у промисловість області (72,2%), зокрема у переробну промисловість. На початок 2020 р. на підприємствах промисловості було зосереджено 659,5 млн дол. США іноземного капіталу, у переробну промисловість вкладено інвестицій на суму 497,2 млн дол. США. На другому місці за обсягом вкладених ПІІ знаходиться торгівля, третє місце в цій структурі належить організаціям, що здійснюють операції з нерухомим майном [там само].

Серед територій області найбільший обсяг іноземних інвестицій вкладено в суб'єкти господарювання м. Запоріжжя, м. Бердянськ, Вільнянського та Токмацького районів. Постійним лідером за цим показником є м. Запоріжжя (95% до загального підсумку) [там само].

Для збільшення обсягів інвестування в Запорізькій області використовують різноманітний інструментарій залучення інвестицій. Одним із найбільш ефективних каналів отримання інформації про регіон є створений Інвестиційний веб-портал Запорізької області [12], який містить постійно поновлювану інформацію двома мовами (українською та англійською).

З метою забезпечення інституційної та інформаційної підтримки, а також маркетингового обслуговування інвестиційної діяльності у 2016 р. було

Таблиця 1. Рейтинг інвестиційної ефективності областей України у 3-му кварталі 2019 р.

Рівень рейтингу	Область	Кількість набраних балів	Місце області в рейтингу
ineA максимальний (більше 200 балів)	Київська	236	1
	Дніпропетровська	234	2
	Миколаївська	207	3
ineB високий (від 181 до 200 балів)	Полтавська	199	4
	Львівська	194	5
	Вінницька	183	6
ineC вищий від середнього (від 161 до 180 балів)	Волинська	179	7
	Чернігівська	178	8
	Черкаська	174	9
	Харківська	163	10
	Закарпатська	161	11
ineD середній (від 141 до 160 балів)	Одеська	150	12
	Запорізька	143	13
ineE нижче від середнього (від 121 до 140 балів)	Житомирська	139	14
	Рівненська	137	15
	Івано-Франківська	134	16
	Херсонська	134	17
	Чернівецька	132	18
	Тернопільська	127	19
	Кіровоградська	124	20
ineF низький (від 101 до 120 балів)	Сумська	109	21
	Хмельницька	105	22

Джерело: складено авторами за [15].

створено небюджетну установу "Агенція регіонального розвитку Запорізької області" [13].

Універсальним інструментом забезпечення потенційного інвестора всією необхідною інформацією про регіон є Інвестиційний паспорт Запорізької області, розроблений обласною державною адміністрацією у 2016 р. Також протягом 2017—2018 рр. було розроблено 40 інвестиційних паспортів об'єднаних територіальних громад Запорізької області [там само].

Одним із основних інструментів активізації інвестиційної діяльності в регіоні є державно-приватне партнерство, в рамках якого в області реалізуються 9 проектів на територіях Василівського, Вільнянського, Токмацького, Мелітопольського, Новомиколаївського та Приморського районів області. На Інвестиційному порталі області розміщені інтерактивні карти вільних земельних ділянок для інвестиційної діяльності. На допомогу інвестору також було створено інтерактивну карту області у сфері відновлюваної енергетики, яка включає 48 об'єктів під будівництво сонячних та вітрових електростанцій.

Інвестиційна активність в області, як і на будь-якій території, залежить від її інвестиційної привабливості та ефективності інвестування. Під інвестиційною прива-

Таблиця 2. ВРП Запорізької області на 1 особу населення у порівнянні із середнім значенням по країні за період 2015—2018 рр.

Роки	Значення показника по Запорізькій області, грн	Середнє значення показника по країні, грн	Вище (+) чи нижче (-) від середнього значення, грн	Відхилення у %	Стан соціально-економічної безпеки
2015	50609	46413	+4196	+9,0	Оптимальний
2016	59729	55899	+3830	+6,9	Оптимальний
2017	75306	70233	+5073	+7,2	Оптимальний
2018	85784	84235	+1549	+1,8	Оптимальний

Джерело: складено авторами за [9].

ливістю регіонів розуміють "інтегральну характеристику окремих регіонів країни з позиції інвестиційного клімату, рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, можливостей залучення інвестиційних ресурсів та інших факторів, які істотно впливають на формування доходності інвестицій та інвестиційних ризиків" [14].

За даними рейтингу інвестиційної ефективності областей України [15] Запорізька область посідає 13-те місце (табл. 1).

Одним із показників рівня економічної безпеки (згідно Методичних рекомендацій щодо розрахунку

Таблиця 3. Відношення чистого приросту ПІІ до ВРП у Запорізькій області за період 2015—2018 рр.

Роки	Приріст ПІІ в області, млн грн	ВРП, млн грн	Відношення приросту ПІІ до ВРП, %	Оцінювання значення показника
2015	-160,7	89061	-0,18	Критичне
2016	+180,7	104323	+0,17	Критичне
2017	+47,0	130377	+0,04	Критичне
2018	-9,7	147076	-0,01	Критичне

Джерело: складено авторами за [9].

Таблиця 4. Відношення обсягу інвестицій в основний капітал у % до ВРП у Запорізькій області за період 2015–2018 рр.

Роки	Обсяг інвестицій, млн грн	ВРП, млн грн	Відношення обсягу інвестицій в основний капітал до ВРП, %	Оцінювання значення показника
2015	7794	89061	8,75	< гранично допустимої величини
2016	11039	104323	10,58	
2017	15879	130377	12,18	
2018	15732	147076	10,7	

Джерело: складено авторами за [9].

рівня економічної безпеки України [16]) є ВРП на 1 особу населення у порівнянні із середнім по країні значенням. Розрахунки ВРП Запорізького регіону на 1 особу населення у порівнянні із середнім по країні значенням наведені у таблиці 2. Оптимальне значення цього показника — перевищення середнього значення по країні, задовільне — відповідність середньому значенню по країні, критичне — нижче середнього значення по країні.

Розрахунки показують, що в кожному році значення показника по області перевищує середнє значення по Україні, внаслідок чого стан соціально-економічної безпеки за показником "ВРП на 1 особу населення" слід вважати оптимальним. Проте аналіз виявив негативну тенденцію, яка полягає у зменшенні розриву між показниками.

Ще одним важливим показником рівня економічної безпеки (згідно з Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [16]) є відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до валового продукту. Оптимальне значення цього показника — 7%, задовільне — 6%, а критичне — 4%. У таблиці 3 розраховано значення цього показника для Запорізького регіону [9].

Аналіз свідчить, що значення цього показника є критичними за весь період аналізу. Приріст прямих іноземних інвестицій в економіку області є мізерним, що не дозволить у перспективі збільшувати обсяги валового регіонального продукту.

Наступним показником рівня економічної безпеки (згідно з Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [16]) є відношення обсягу інвестицій в основний капітал у % до ВРП. Гранично допустима величина цього показника складає 25 %. У таблиці 4 розраховано значення цього показника для Запорізького регіону [9].

Відношення обсягу інвестицій в основний капітал до ВРП за період 2015–2018 рр. є меншим за гранично допустиму величину, що свідчить про значне зниження економічної активності в Запорізькому регіоні.

Серед основних загроз активізації інвестиційної діяльності в регіонах країни експерти та науковці виділяють такі: системну економічну кризу, послаблення інвестиційної привабливості регіонів, низький рівень інноваційності економіки, слабку адаптованість регіональних інвестиційних програм до змін у зовнішньому середовищі [17, с. 218].

До зазначених проблем слід додати не менш важливу — недостатність джерел фінансування інвестицій. Одним із основних інструментів вирішення цієї проблеми є державно-приватне партнерство (ДПП). Світовий досвід застосування цього способу фінансування інвестицій показує, що ДПП є ефективним методом залучення приватного капіталу у стратегічні сфери економіки. Таке об'єднання державної влади та приватного сектору дозволяє вирішувати проблеми нестачі інвестицій, знизити навантаження на Державний та регіональні бюджети. Зокрема реалізація проєктів державно-приватного партнерства сприяє покращенню показників соціально-економічного розвитку як регіону, так і країни загалом.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Проведений аналіз стану інвестування в Запорізькому регіоні показав, що область має середній рівень інвестиційної ефективності, темпи зростання обсягів інвестування є невисокими, що вимагає активного пошуку напрямів вдосконалення регіональної інвестиційної політики. У напрямі подальших досліджень — обґрунтування застосування механізму державно-приватного партнерства при реалізації інвестиційних проєктів, що, на нашу думку, сприятиме залученню інвестицій та дасть можливість підвищити рівень соціально-економічної безпеки регіону.

Література:

1. Буколова В.В. Обґрунтування вибору первинних показників для оцінювання соціально-економічної безпеки регіону. Економіка і регіон. 2018. № 1 (68). С. 21—28.
2. Нечаєва І.А. Реформа системи соціального страхування як засіб зміцнення соціально-економічної безпеки України в умовах перманентної кризи. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1634> (дата звернення: 02.10.2020).
3. Любченко О.М. Показники і критерії оцінки економічної безпеки регіону. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: збірник наукових праць. 2007. № 12 (ч. 2). Кіровоград. С. 236—241.
4. Гришина Л.О., Бойко Є. О. Економічна безпека регіонів України в умовах посилення ризиків нестабільності. Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства. 2016. № 1. С. 44—50.
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
6. Нечаєва І.А., Лавріненко В.О. Інвестування: сутність, цілі, види, напрямки. Тиждень науки — 2020. Факультет економіки та управління. Тези доповідей науково-практичної конференції, 13—17 квітня 2020 р. Запоріжжя: НУ "Запорізька політехніка". 2020. Запоріжжя. С. 223—225.

7. Мороз М.О. Інвестиційна безпека України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Державний вищий навчальний заклад "Університет банківської справи". Київ, 2019. 252 с.

8. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року, затверджена рішенням обласної ради від 12.12.2019 р. № 134. URL: <https://www.zoda.gov.ua> (дата звернення: 23.09.2020).

9. Офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області. URL: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.09.2020).

10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.09.2020).

11. Чернишев В.Г., Окара Д.В., Ковальова І.Л. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку Одеської області. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7258> (дата звернення: 22.09.2020).

12. Інвестиційний веб-портал Запорізької області. URL: <https://investment.zoda.gov.ua> (дата звернення: 22.09.2020).

13. Офіційний веб-сайт Запорізької обласної державної адміністрації. URL: <https://www.zoda.gov.ua> (дата звернення: 23.09.2020).

14. Серебрянська Д. Рейтинг інвестиційної привабливості міст. URL: <https://ngoipr.org.ua/acts/2725-2> (дата звернення: 23.09.2020).

15. Рейтинг інвестиційної ефективності областей 2019 р. ЄвроРейтинг: рейтингове агенство: рейтинги міст та регіонів: рейтинг-лист областей. URL: <http://euro-rating.com.ua/regiony/rejting-list/rejting-list-oblastej> (дата звернення: 23.09.2020).

16. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.09.2020).

17. Нечипоренко А.В. Фінансові інструменти стимулювання регіонального розвитку в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Університет державної фіскальної служби України. Ірпін, 2018. 270 с.

References:

1. Bukolova, V. (2018), "Justification of the choice of primary indicators for assessing the socio-economic security of the region", *Economics and Region*, vol. 1, pp. 21—28.

2. Nechayeva, I. (2020), "Social insurance system reformation as means of socioeconomic security enhancement during the permanent economic crisis in Ukraine", *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.dy-nauka.com.ua/?op=1&z=1634> (Accessed 15 October 2020).

3. Lyubchenko, O. (2007), "Indicators and criteria for assessing the economic security of the region", *Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences: a collection of scientific works*, Kirovograd National Technical University, Kirovograd, Ukraine, vol. 12, pp. 236—241.

4. Gryshyna, L. and Boiko, Y. (2016), "Economic security of the regions of Ukraine in the conditions of increasing risks of instability", *Economic and law paradigm of modern society*, vol. 1, pp. 44—50.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), *The Law of Ukraine "On Investment Activity"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (Accessed 15 October 2020).

6. Nechayeva, I. and Lavrinenko, V. (2020, April), "Investment: essence, purposes, types, directions", *Tyzhden' nauky — 2020. Fakul'tet ekonomiky ta upravlinnya. Tsi dopovidi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, Zaporizhzhya: NU "Zaporiz'ka politekhnika"* [Science Week — 2020. Faculty of Economics and Management. Abstracts of reports of the scientific-practical conference, Zaporizhzhia: NU "Zaporizhzhia Polytechnic"], Zaporizhzhia, Ukraine, pp. 223—225.

7. Moroz, M. O. (2019), "Investment security of Ukraine", *Abstract of Ph.D. degree in economics dissertation, money, finance and credit, State Higher Educational Institution "University of Banking"*, Kyiv, Ukraine.

8. The official website of Zaporizhzhia Regional State Administration (2020), "Strategy of regional development of Zaporizhzhia region for the period up to 2027, approved by the decision of the regional council", available at: <https://www.zoda.gov.ua> (Accessed 15 October 2020).

9. The official website of the Main Department of Statistics in Zaporizhzhia region (2020), available at: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua> (Accessed 15 October 2020).

10. The official website of the State Statistics Service of Ukraine (2020), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 15 October 2020).

11. Chernyshev, V. Okara, D. and Koval'ova, I. (2019), "Analysis of foreign direct investment in the economy of Odessa region", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7258> (Accessed 16 October 2020).

12. Investment website of Zaporizhzhia region (2020), available at: <https://investment.zoda.gov.ua> (Accessed 16 October 2020).

13. The official website of the Zaporizhzhia Regional State Administration (2020), available at: <https://www.zoda.gov.ua> (Accessed 16 October 2020).

14. Serebryanska, D. (2017), "Rating of investment attractiveness of cities", available at: <https://ngoipr.org.ua/acts/2725-2> (Accessed 17 October 2020).

15. The official website of the rating agency "Euro-Rating" (2020), available at: <http://euro-rating.com.ua> (Accessed 17 October 2020).

16. The Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013), "Methodical recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (Accessed 18 October 2020).

17. Nechyporenko, A. V. (2018), "Financial instruments of stimulation of regional development in Ukraine", *Abstract of Ph.D. degree in economics dissertation, money, finance and credit, University of the State Fiscal Service of Ukraine*, Irpin, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 02.12.2020 р.